

Als ik
dapper
genoeg ben,
vergeef
ik je

Vergeven doe je niet 1-2-3, ontdekt schrijver **Elke Geurts** (1973). Ze is al een jaar geleden gescheiden en van harte bereid Leuke Vader annex Onbetrouwbare Man te vergeven. Aan haar ligt het niet. Of toch wel?

We trokken de deur van de mediator achter ons dicht en liepen elk een andere kant op naar onze fietsen. We hadden alles nu ook financieel geregeld. Mijn ex zou in ons gezamenlijke huis blijven wonen. Als hij me een x-bedrag zou betalen, maakte ik geen aanspraak meer op de rest van de overwaarde. Mijn naam zou van onze hypotheekakte worden verwijderd. Eind goed al goed. Een jaar geleden waren we officieel gescheiden maar nu waren we écht van elkaar af: emotioneel en financieel.

Nietzsche & mijn ex

We konden goed met elkaar opschieten. Dat was voor onze kinderen ook het beste. Als ik nou maar gewoon nooit meer op het verleden terugkwam, was er niets aan de hand. Als ik maar een beetje gezellig zou blijven doen, was iedereen gelukkiger. Zo moeilijk kon dat toch niet zijn?

In *Vergeven* van Svenja Flasspöhler had ik gelezen dat vergeven kwijschelden betekent. Afstand doen van schadeloosstelling. *De vergevende eist niet op waar hij eigenlijk recht* ►

aan mij zou het niet liggen

op heeft. Hij geeft op, schikt zich, houdt op te benoemen, te wijzen.

Wat gebeurd was, was gebeurd. Dat veranderde je niet meer. Mijn ex was nog altijd een leuke, liefdevolle vader en een aardige man. Dat deed nergens iets aan af. Ik had het hem vergeven en weldra zou ik het ook vergeten zijn. Helemaal fijn.

Nietzsche vond dat vergeten een vorm van zelfbeheersing was. Wie niets vergat, kon niets achter zich laten. Om de blik op de toekomst te kunnen richten moest de mens uitschakelen wat er mogelijk innerlijk nog aan onverteerbaars aan het gisten was. De lijfspreuken van mijn ex waren: 'Het leven gaat door' en 'Wie blijft mokken, heeft daar alleen zichzelf ermee.' Nietzsche en mijn ex hadden gelijk.

Niks gezellig

In het *Boek van vergeving* van Willem Glaudemans las ik: *Vergeving is het loslaten van alle*

hoop op een beter verleden. Je stopt ermee te verlangen dat je verleden anders was, beter was, meer naar jouw smaak. Want je verleden is precies zoals het is geweest, en niet anders.

Wat mij betreft hadden we het er nooit meer over. We konden nu opnieuw beginnen. Met een heel schone lei. Als ouders voor onze twee dochters. Er was verder geen enkel lijntje meer dat ons nog bond. We waren vrij. Hier hadden we – sinds het gedonder twee jaar eerder begon – toch naartoe gewerkt? Het zou een enorme opluchting moeten zijn. We zouden er eigenlijk samen een taartje op moeten eten. Maar we aten geen taartje.

Dit laatste bezoek aan de mediator had onze breuk juist nogmaals onderstreept. Het legde eerder de nadruk op het gapende gat dat tussen hem en mij was ontstaan dan dat er nu ook maar iets tussen ons was afgesloten. Dan dat er in de verste verte sprake kon zijn van een nieuw – nog braakliggend – terrein dat wij nu gezellig als vader en moeder zouden gaan betreden. Niks gezellig.

Er was bij de mediator – al pratend over geld en onroerend goed – ongemerkt in mijn nog-niet-zo-heel-oude wond gepoerd. Er kwam een smerig luchtje vrij. Het was onmogelijk te ontkennen. Over veel zelfbeheersing beschikte ik kennelijk niet.

Niks vergeving

Ik stond allang met mijn fiets aan mijn hand en keek toe hoe hij, kromgebogen, zijn fiets van het slot aan het halen was. Dat ging nogal stroef. Hij zag er niet goed uit, constateerde ik. Na een kwart eeuw samenzijn kon ik zijn gemoedstoestand nog altijd uit elke beweging opmaken. Hij was gespannen, wrokkig, verre van gelukkig.

Ik vroeg me af of deze hele exercitie hem nou gebracht had wat hij ooit voor ogen had. Ik had eerder het idee dat ik nu de vruchten plukte van deze scheiding. Karma, dacht ik.



Elke Geurts (1973) publiceerde de verhalenbundels *Het besluit van Dola Korstjens* (2008), *Lastmens* (2010) en *Lastmens & andere verhalen* (2015), en de veelgeprezen romans *De weg naar zee* (2013) en *Ik nog wel van jou* (2017). Elke is schrijfdocent aan o.m. Schrijversvakschool Amsterdam en columnist voor *Trouw*. Elke is gescheiden en heeft twee dochters.

Mijn ex had ‘verloren’. Hij was – zoals dat in echtscheidingsituaties hoort te gaan – verbolgen over het x-bedrag dat hij mij nog verschuldigd was. Hij had daarnet gezegd dat hij zich door mij in een hoek gedreven voelde, onheus bejegend. Hij vond dat ik hem onrechtvaardig behandelde. Dít had hij niet verdiend. De mediator zei alleen maar dat we als we er vandaag niet uitkwamen, we bij de rechter terecht zouden komen en dat ik er erg sterk voor stond. ‘Hij mag ontzettend blij met jou zijn,’ schreef een vriendin me, ‘iemand anders had hem echt helemaal uitgekleet.’ Dát leek mij nou ook! Hij moest juist blij zijn met zo’n ontzettend redelijke ex. Zo’n fantastische ex die altijd maar het gezamenlijk belang in het oog bleef houden. De toekomst. De kinderen. De harmonie. Hij had me op z’n blote knieën moeten bedanken. Vooral – en nu komt het – ‘in het licht van wat hij me had aangedaan’. Niks vergeving.

Over geld nog wel

Bij Glaudemans las ik: *Het ego kan niet vergeven. Het ego kijkt altijd naar buiten, naar de ander, en hoopt dat de bevrijding daar vandaan zal komen – om daarin natuurlijk te worden teleurgesteld. Wat weer een extra reden tot verwijt en beschuldiging is. “Hij kan het niet eens erkennen.” Als hij nu maar eens spijt betuigde, dan kon ik hem misschien wel vergeven.*

Hij had me op die blote knieën van hem om vergiffenis moeten smeken! En ik had hem die dan geboden. Natuurlijk. Ik was tenslotte vergevingsgezind. Ik begreep het allemaal wel. Hij had óók heus niet gewild dat het zo ging als het was gegaan. Hij had het op deze laffe manier aangepakt omdat hij zelf bang was of pijn leed. Omdat hij zich gekwetst, kwaad of verward voelde. Of alles door elkaar. Hij voelde toentertijd gewoon niet dat hij ook nog een andere keuze had. Ik had graag gewild dat hij de waarheid tegen me had gesproken; ik ►

**ZOU
ik
misschien
toch nog kwaad
op hem zijn?**

‘Ik vergeef het je’ gaat vooral over het herbevestigen van de **Schuld** van de ander

had graag gewild dat hij mij in vertrouwen had durven nemen, dat het voor hem mogelijk was geweest met mij te praten over zijn gevoel. Maar dat was allemaal niet het geval. Ik begreep het. Aan *mij* zou het niet liggen. Maar hij smeekte niet om vergiffenis. In plaats daarvan was hij in zijn wiek geschooten. Over géld nog wel.

In *Houden van dingen die niet perfect zijn* van Haemin Sunim las ik: *Steeds als we hem zien, doet hij alsof hij het niet heeft gedaan. De wond is zo diep dat we niet weten of hij wel ooit zal helen. Op zulke momenten moeten we proberen diegene niet te snel te vergeven. De eerste stap naar de genezing van een diepe emotionele wond is onze gevoelens te herkennen en te accepteren voor wat ze zijn: enorme woede en intense haat.*

Zou ik misschien toch nog kwaad op hem zijn?

Je krijgt wat je verdient

Hij probeerde zijn fiets tevergeefs te ontsluiten. Zijn handen trilden. Karma, dacht ik weer. Je kunt me nog zoveel flesjes wijn sturen, je kunt broodjes grilworst voor me maken: je karma zal je blijven achtervolgen,

jongen. Boontje komt om z'n loontje. Je krijgt wat je verdient. En als het geen karma is, moet het Gods straf wel zijn. Je hebt jezelf – hoe aardig je misschien ook bent – in een negatief daglicht gesteld. Had je maar niet zeven jaar lang stiekem met een andere vrouw moeten rommelen. Had je maar niet altijd zo tegen mij moeten liegen. Had je mijn vertrouwen in jou – in ons, in mezelf – maar niet zo moeten beschadigen. Had je ons zogenaamde verbond maar niet op deze manier moeten opblazen. Had je het maar niet doodnormaal moeten vinden dat die vrouw van je nou net de opleiding ging volgen waar ik als docent werkte. Had je maar niet stilzwijgend moeten toestaan dat zij niet alleen in mijn huwelijk infiltreerde, maar óók nog op mijn werk rondliep, dat zij – zonder dat ik het wist – twee jaar lang elke zaterdag met mij in één ruimte verkeerde. Alsof het allemaal nog niet genoeg was.

Had dan tenminste nog maar het lef gehad mij dit alles zélf op te biechten in plaats van mij, willens en wetens, bloot te stellen aan het lot. Dacht je nou werkelijk dat dit allemaal nooit uit zou komen?

Ver-ge-ving

Haemin Sunim schreef: *Zelfs al besluit ons verstand dat we iets willen vergeven, toch blijft ons hart koppig gesloten. Erger nog: omdat niemand ons ooit heeft geleerd praktische stappen te nemen om iemand te kunnen vergeven, is er een onoverbrugbare kloof tussen hoofd en hart, en dat wordt nog een extra bron van verdriet.*

De afspraak bij de mediator toonde mij dat het nog niet helemaal gelukt was de kloof tussen hoofd en hart te dichtten. “O, en nog wat,” zei ik voor ik wegfietste, “ik ben een persoonlijk stuk aan het schrijven over vergeving. Voor een magazine. Dus dan zal ik de hele klere-zooi met die vrouw van je toch weer even moeten oprakelen. Dan weet je dat vast.” Hij: “Waarom dóe je dat nou?” Ik: “Het is mijn werk. Ze hebben me daarvoor gevraagd. En ik ben er zelf natuurlijk ook al tijden mee bezig, hè? Met ver-ge-ving.” Ik sprak het woord uit alsof het voor hem een nieuw begrip was. “Ik vind dat heel belangrijk,” zei ik terwijl ik wegfietste. “Ik wel,” riep ik hem nog achterna. “Ik wil je vergeven hoor! Ik wil je vergeven!” Dat laatste hoorde hij volgens mij niet meer.

Heimelijk wraaknemen

Het was vast niet toevallig dat het allereerste waar ik in mijn zoektocht op stuitte het narcistische vergeven was, waar Willem Glaudemans het over had in *Het wonder van vergeving*. Hij noemde dat ‘verticale vergeving’, dat in wezen geen vergeving was maar vernedering. De simpele woorden ‘Ik vergeef het je’ losten dan noch de schuld noch het leed op. Zo’n soort vergeving hield altijd op een subtiele manier de schuld van de dader in stand. De magische woorden ‘ik vergeef het je’ gingen vooral over het herbevestigen van de schuld van de ander.

Er stond: *Telkens als jij ‘vergeving’ schenkt en je iets voelt als genot dat de ander zich voor jou*

verlaagt, een gevoel van superioriteit, een glimlach op de lippen, een gevoel van genoegdoening, van ‘net goed’, dan weet je dat je niet echt aan het vergeven bent maar het ego aan het woord hebt gelaten.

Misschien was ik tot nu toe vooral heimelijk wraak aan het nemen? Ik was er in elk geval nog lang niet.

Haemin Sunim schreef: *Een van de redenen waarom het zo moeilijk is om te vergeven, is dat ons hart niet naar onze geest luistert. We weten niet hoe we deze twee samen moeten brengen. We proberen soms om de woede en de haat te onderdrukken omdat we hopen dat ze dan zullen verdwijnen maar ze komen altijd terug. Het interessante is echter dat juist die emoties van woede en haat functioneren als de essentiële kanalen waardoor het besluit van de geest om te vergeven ons hart bereikt. In plaats van tegen onze gevoelens te vechten zouden we ze moeten respecteren door ze er te laten zijn en er getuige van te zijn hoe hun energie door ons heen beweegt.*

Dapper zijn

Na die laatste sessie fietste ik door de stad naar mijn nieuwe huis. Ik voelde de zon op mijn gezicht. Maar ook voelde ik de net geopende wond in de buurt van mijn hart. Hoe mijn woede, mijn haat, mijn verdriet, mijn pijn en mijn schuld er heen en weer klotsten. Hoe ze met mij meebewogen, mijn nieuwe eigen leven in. Het liet zich allemaal niet ontkennen en dat hóefde dus ook niet. Waarschijnlijk had ik hier pas echt het begin van het vergevingsproces te pakken.

Het was tenslotte niet één enkele daad maar een manier van leven die in de praktijk gebracht moest worden. Zoals in de *Bhagavad Gita* staat te lezen: *Als je de dapperen wilt zien, kijk dan naar hen die kunnen vergeven.*

Ik kon dat. Althans: ik wilde dapper zijn. ■

4x Lezen over vergeving

1 | Thordis Elva en Tom Stranger: *7200 seconden*.

Ontwapenend verslag van slachtoffer en dader in tijden van #metoo (HarperCollins, € 19,99)

2 | Svenja Flasspöhler: *Vergeven*. Omgaan met onrecht (Ten Have, € 20,99)

3 | Fleur van der Bij: *Verkeersslachtoffer 22/10*. Op zoek naar de man die mijn zusje doodreed (Querido Fosfor, € 15)

4 | Willem Glaudemans: *Boek van vergeving*. Een gids van wond naar wonder (Ankh-Hermes, € 20,99)